

ב. המפריש מעות לקנות בהמה לקרבן, יכול להביא מהם קן עופות, ואפילו מנחה – כגון שהעני (מחטאתו ב' פעמים).

רש"י כתב שלוקח במעות עופות והשאר חולין. ומרהיטת לשון הרמב"ם משמע שצריך לחלל המעות על העופות כדי שיצאו המעות לחולין.
וכן להפך, היה דל והפריש לעשירית האיפה והעשיר – מביא מן המעות עוף או בהמה (שנאמר בעשירית האיפה על חטאתו).

ג. הפריש בהמה ונפל בה מום – לוקח בדמיה עוף או מנחה, כגון שהעני. אבל הפריש עוף ונסתאב – אינו פודהו, שאין פדיון לעופות.

גם אם נחסר אבר, שנפסל העוף מהקרבה – אין להם פדיון. והטעם, שלא נאמר פדיון אלא בבהמה. ועוד יש לומר שמחוסר-אבר הפוסל בעוף, אינו משום 'בעל מום' אלא שם אחר הוא, ודין פדיון נאמר רק בפסול 'בעל מום' ולא בפסול אחר כגון טריפה ורובע, הלכך עוף שאין בו פסול 'מום' – ממילא אין לו פדיון (ע' חזון איש פרה ג, ז).

דף כח

מז. א. עשיר שנתחייב בקרבן 'עולה ויורד' והפריש קרבן-עני – מה דינו? ומה הדין אם אח"כ חזר והעני? מה דינו של עני שהפריש קרבן עשיר?

ב. עני שהפריש קרבן עני, והעשיר – מה דינו?

ג. מתי אפשר לפרש את הקנין, לקבוע מה לחטאת ומה לעולה?

ד. האם כבשים מובחרות מן העזים? האם יש עדיפות לתורים על בני היונה בקרבן העוף?

א. מטמא מקדש עשיר שהביא קרבן עני; לדברי ר' אלעזר בשם ר' אושעיא, לא יצא אף בדיעבד. ולר' חגא בשם ר' אושעיא יצא.

פסק הרמב"ם (שגגות י, ג) כרבי אלעזר שלא יצא.

במצורע הכל מודים שלא יצא (מיעטה תורה זאת. וסובר ר' חגא שאין ללמוד ממנו לאחרים, לפי שנאמר בו הוא למעט. וע"ע מש"ח ויקרא ה, ג ד"ה בכל).

לדעת שאומר 'לא יצא', אם עבר והפרישו – כבר נדחה מהקרבה, ועל כן גם אם חזר והעני לא ייקרב אלא קדוש קדושת דמים בלבד. וזה כדעת הסובר יש דיהוי בבע"ת, ודיחוי מעיקרא הוא דיהוי, ויש דיהוי בדמים. וכן אמר רבי אלעזר בשם רבי הושעיא.

א. כאמור, הרמב"ם פסק שאין דיהוי באופן זה, ולכן עשיר שהפריש קן וְהָעֵנִי – יכול להקריבה (שגגות י, ג).

ב. משמע בגמרא שעשיר שהפריש קרבן עני ופירש וסיים זה לעולה וזה לחטאת – לא חלה קביעותו כלל ויכול לשנותו מעולה לחטאת. ולא נמצא זה ברמב"ם, אולי משום שפשוט הוא (עפ"י לקוטי הלכות).

מצורע עני שהביא קרבן עשיר – יצא (תורת – תורה אחת לכולן).

א. רשאי לעשות כן לכתחילה, ותבוא עליו ברכה (ר"ש ורא"ש סוף נגעים).

ב. נראה לכאורה שה"ה לשאר חייבי 'עולה ויורד'. וכן משמע ברמב"ם (שגגות י, ג). ואולם בספר החינוך (קכג) כתב שלא יצא. ע' בהסבר שיטתו בחדושי חתם סופר שבת קלב ובשפת אמת יומא מא.

ב. עני שהפריש מעות לקן עופות ואח"כ העשיר [וכבר נקבע שם 'חטאת' ו'עולה' על מעות מסוימות], מוסיף מעות מביתו על דמי חטאת ומביא חובתו בהמה. ודמי העולה ילכו לנדבה (שא"א לשנותן לחטאת. והרי עתה אינו מחויב עולה אלא כבשה לחטאת בלבד).

היו המעות סתומים – משתמש בכל המעות לחטאת ויוסיף עליהן מביתו להביא בהמה. ודוקא אם הפריש מעות בסתם, אבל אמר 'לקרבנותי' הרי חל על מקצתן שם עולה גם כן, ולכשיעשיר לא יוכל להביא מכולן חטאת בהמה (עפ"י תוס' גזיר כה:).

לקח עוף לחטאת או לעולה – ע' ביומא מא.

ג. אמר רב חסדא: אין הקנין מתפרשות אלא או בלקיחת בעלים, זו לשם עולה וזו לשם חטאת, או בעשיית כהן – כשלא פירשו הבעלים בשעת לקיחה (שולקחה שתי תרים; ועשה הכהן). אבל בין לקיחה לעשייה – אין קריאת השם קובעת, ויכול הכהן לשנותן ולעשות החטאת עולה.

א. 'לקיחת בעלים' – שלקה זו לשם עולה וזו לשם חטאת. ומשמע בגמרא שהוא הדין כשהפריש משלו, ובשעת ההפרשה פירש זו לחטאת וזו לעולה (עפ"י רש"י ורגמ"ה, כמוש"כ בל"ה ובגליונות קה"י. וכ"כ בשפת אמת מדנפשיה).

ואולם ברמב"ם (פסוה"מ ה,יא) משמע שאמירתו בשעת הפרשה אינה קובעת אלא רק בשעת לקיחה ממש. ובודאי היתה לו גרסה אחרת בגמרא (וע' שטמ"ק) – לקוטי הלכות.

ומבואר בגמרא (ביומא מא) שבכלל 'לקיחה' כאשר קנה פרידה אחת לחטאת או לעולה, נקבעו ממילא המעות שהפריש מקודם לכן לעולה או לחטאת.

ב. כדן הקנין כך דין גזיר המחויב חטאת עולה ושלמים. וכן שאר כל אדם שחייב עולה וחטאת והפריש מעות לחובותיו ובא לפרש – אין הקרבנות מתפרשים אלא בלקיחה או בעשייה, שלמדים הכל מקנין (עפ"י ראשונים). ואילו המאירי (ביומא מא) מצדד שבקרבנות בהמה אין הדברים אמורים, שלא נאמרה בהם 'לקיחה' ו'עשייה' (וע' חדושים ובאורים שם).

ד. אע"פ שהכבשים קודמים לעזים בכתוב – אינם מובחרים מהם (שהרי נאמר אם עז... ואם כבש יביא קרבנו – ללמד ששניהם שקולים. ואולם לענין סדר הקרבנות, כאשר שניהם עומדים לפנינו – יש להעדיף את הכבשים שכן אימוריהם מרובים מהעזים, שאלייתם קרבה (עפ"י הוריות יג; רמב"ם תמידין ומוספין ט,ט ועע"ש בה"ז. וע' אמרי דב).

אעפ"י שהכבשים והעזים שוים, רוב קרבנות פסח היו מהכבשים (עפ"י תוס' פסחים ג:). ואולי הידור מצוה הוא בפסח, מפני שהמצרים היו עובדים לטלה (רש"ש פסחים סט:).

וכן תורים ובני יונה, אע"פ שברוב מקומות הקדים הכתוב תורים – שניהם שקולים, שגם מצינו שהקדים יונה לתור.

ברוך רחמנא דסייען